

пәні бойынша оқыту
бағдарламасының (Syllabus)
титулдық парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/37

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министірлігі
С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті

Қаржы–экономикалық факультеті

«Менеджмент» кафедрасы

5В090200 «Туризм» мамандығының студенттеріне арналған

«Әлеуметтік саладағы микроэкономика және туризм»

ПӘНІ БОЙЫНША ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ (Syllabus)

Павлодар

Тәні бойынша оқыту
дарламасын (Syllabus)
бекіту парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.3/38

БЕКІТЕМІН

ҚЭФ деканы

_____ Т.Я. Эрназаров
«___» _____ 20 ж

Құрастырушы: э.ғ.к., доцент _____ А.А. Нұрғалиева

«Менеджмент» кафедрасы

5В090200 «Туризм» мамандығының күндізгі оқу нысанындағы
студенттеріне арналған «Әлеуметтік саладағы микроэкономика және туризм»

пәні бойынша оқыту бағдарламасы (Syllabus)

Бағдарлама «___» _____ 20_ ж. бекітілген жұмыс оқу бағдарламасының
негізінде әзірленген.

200_ ж. «___» _____ кафедра отырысында **ұсынылды** № _____ хаттама.

Кафедра меңгерушісі _____ Г.Р.Байтаева 20_ ж. «___» _____

Қаржы-экономикалық факультетінің оқу-әдістемелік кеңесімен **құпталды**
20_ ж. «___» _____ № _____ хаттама

ОӘК төрағасы _____ А. Б. Темиргалиева 20_ ж. «___» _____

КЕЛІСІЛГЕН

«География және туризм»
кафедрасының меңгерушісі _____

2012ж. «___» _____

1. Оқытушы туралы мәліметтер

Нұрғалиева Айнаш Амангелдіқызы – менеджмент кафедрасының доценті (дәріс, тәжірибелік сабақтар, СОӨЖ)

Кеңес беру кестеге сәйкес (ауд. 524) қабылданады. тел. 67-36-56 (1142)

2. Пән туралы мәліметтер

Атауы: «Әлеуметтік саладағы микроэкономика және туризм»

Әлеуметтік сфера-дағы шектелген ресурстарды орналастырудағы нарық пен баға рөлі. Жеке эконо-микалық субъектілерінің ұтымды тәртібінің гипотезасы. Микроэкономикалық талдаудың әдістемесі. Микроэкономикалық талдаудың әдісі. Сабақтарды өткізу орны – кесте бойынша

3. Пәннің еңбек сыйымдылығы

Семестр	Кредиттар саны	Аудиториялық сабақ түрлері бойынша қарым-қатынас сағаттарының саны						Студенттің өздік жұмысының сағат саны		Бақылау нысаны
		барлығы	Дәріс	тәжірибе	Зертханалық	студиялық	жеке	барлығы	СОӨЖ	
6	3	45	15	30				90	9	емтихан

4. Пәннің мақсаты және міндеттері

Әлеуметтік саладағы жеке таңдауы және экономикалық субъектілердің шешімін қабылдаудағы механизмді, мінез - құлық факторына әсер ететін әлеуметтік саладағы микроэкономикалық өзгермелер арасындағы себеп-салдарды байланысты оқытады.

- студенттерде микроэкономика теориясынан фундаментальдық білімді қалыптастыру;
- студенттерден микроэкономикалық үлгілерді талдаудың әдістемелік принциптерін түсіне білуді жүзеге асыру;
- студенттерден практикадағы теориялық білімдерді қолдана білді жүзеге асыру.

5 Білімге, икемділікке және дағды-машықтарға қойылатын талаптар:

Пәннің міндеттері келесі сұрақтарды **игеріп білуі болады:**

- микроэкономикадағы жеке экономикалық субъектілердің мінез-құлық үлгісін талдауға мүмкіншілік беретін білімді меңгеруі қажет;
- микроэкономика анализінің әдістерін негіздерін танып білу;
- нарық қызметінің функциялдау механизмін **түсінік болу;**
- нарық тепе-теңдігінің модельдері нәтижесінде білуі тиіс;
- тұтынушы тәртібінің теориясын құрылуының мәселелерін білу;
- өндіріс және шығындар теориясын;
- монополиялық билікті мәні мен көрсеткіштерін;
- өндіріс факторларының нарығын;
- қоғамдық игіліктермен қамтамасыз ету мәселелерін ұйымдастыру құрылымы **ікемді болу;**

Студент пәнді оқып-үйрену нәтижесінде істей білуі тиіс:

- микроэкономикалық және туристік өзгермелер арасындағы тәуелділіктер мен себеп-салдарлы байланыстарды нақтылы негіздей білуі қажетар **практикалық машықтарды иемдену қажет**

Пререквизиттер

«Туризмнің менеджменті» пәнін оқыту үшін келесі пәндерді білу қажет:

- Мамандыққа кіріспе;
- Туризмология негіздері;
- Туризмдегі кәсіпкерлік қызметіні негіздері.

«Туризмнің маркетингі», «Туризмнің және әлеуметтік ортаның микроэкономикасы», «Туристік қызметінің психологиясы». Менеджменттің жеке функциясын, өндірістік қызметін және туристік кәсіпорынның қыз-меткерлерін басқару әдістерін оқыған кезде тәжірибелік мысалдар мен есептер аталған пәндердің материалдарынан қатыстырылады.

Постреквизиттер

Пәнді оқығаннан кейін әртүрлі меншіктегі агроөнеркәсіптік кешен кәсіпорындарының ұйымдастырушылық-экономикалық негіздеріне толық икемделеді, және одан әрі келесі пәндерді қарастырады «Туризм экономикасы», «Туризм менеджмент», «Туризмдегі кәсіпкерлік қызметінің негіздері», «Персоналды басқару», «Жобаны жасау».

Пәннің тақырыптық жоспары

р/с №	Тақырыптардың атауы	Сағаттар саны			
		Дәр.	Тәж.	Зерт.	СӨЖ
1	Кіріспе. Әлеуметтік сферадағы микроэкономиканың пәні және әдістемесі. Әлеуметтік сферадағы микроэкономика және оның ерекшеліктері	1	3		7
2	Сұраныс және ұсыныс қызметтерін талдаудың негізі	1	3		7
3	Жетілмеген бәсеке нарығындағы өндірушілер	1	3		7
4	Жетілмеген бәсеке нарығындағы тұтынушылар	2	3		7
5	Жетілмеген бәсеке нарығы. Таза монополия және монополиялық билік	2	3		7
6	Жетілмеген бәсеке нарығы. Монополиялық бәсеке: қызметтер өндірісінің көлемі мен бағасын анықтау	2	3		7
7	Жетілмеген бәсеке нарығы. Олигополия: үлгілері және баға қалыптастыру стратегиясы	1	2		8
8	Өндіріс факторларының нарығы. Ресурстар нарығындағы баға қалыптастыру	1	2		8
9	Өндіріс факторларының нарығы. Еңбек қызметінің нарығы және еңбекақы	1	2		8
10	Өндіріс факторларының нарығы. Капитал және жер ресурстарының нарығы: баға қалыптастырудың ерекшелігі	1	2		8
11	Нарық фискасы және тиімділік. Сыртқы әсерлер теориясы	1	2		8
12	Нарық фискасы және тиімділік. Қоғамдық игіліктердің өндірісі және қоғамдық таңдау	1	2		8
Барлығы		15	30		90

Пәннің қысқаша сипаттамасы

Әлеуметтік саладағы жеке таңдауы және экономикалық субъектілердің шешімін қабылдаудағы механизмді, мінез - құлық факторына әсер ететін әлеуметтік саладағы микроэкономикалық өзгермелер арасындағы себеп-салдарды байланысты оқытады:

- студенттерде микроэкономика теориясынан фундаментальдық білімді қалыптастыру;
- студенттерден микроэкономикалық үлгілерді талдаудың әдістемелік принциптерін түсіне білуді жүзеге асыру;
- студенттерден практикадағы теориялық білімдерді қолдана білді жүзеге асыру;
- микроэкономикадағы жеке экономикалық субъектілердің мінез-құлық үлгісін талдауға мүмкіншілік беретін білімді меңгеруі қажет;
- микроэкономика анализінің әдістерін.

10 Курстың компоненттері

1 - тақырып Әлеуметтік сферадағы микроэкономиканың пәні және әдіс-төмесі. Әлеуметтік сферадағы микроэкономика және оның ерекшеліктері

Әлеуметтік сферадағы микроэкономика пәні. Әлеуметтік сфера және оның ерекшеліктері. Қызмет экономикалық игілік ретінде. Өндірістің және тұтыну қызметінің ерекшелігі. Қазіргі экономикалық жүйедегі қызмет сферасының рөлі. Экономикалық ресурстардың және таңдаулардың шектеулігі. Әлеуметтік сферадағы шектелген ресурстарды орналастырудағы нарық пен баға рөлі. Жеке экономикалық субъектілерінің ұтымды тәртібінің гипотезасы. Микроэкономикалық талдаудың әдіс-төмесі. Микроэкономикалық талдаудың әдісі. Теория және микроэкономикалық үлгілер. Микроэкономикалық теорияның тәжірибелік мағынасы және тапсырмаларының қажеттілігі. Теория және тәжірибе. Теория және болжамдар. Теория және саясат.

2 - тақырып Сұраныс және ұсыныс қызметтерін талдаудың негізі

Қызметтер нарығының жұмыс істеу механизмдерінің анализі. Сұраныс заңы және оны талдау. Қызмет көрсетудегі ұсыныс сипаты мен ерекшелігі. Қызмет көрсетудегі сұраныстың бағасыз факторы және олардың анализі. Сұраныс қызметі. Ұсыныс заңы және оны талдау. Қызмет көрсетудегі ұсыныс сипаты мен ерекшелігі. Қызмет көрсету ұсынысының бағасыз факторлары. Нарықтық тепе-теңдік. Қызметтер саласындағы сұраныс пен ұсыныстың үйлесімділіктерінің кемшіліктері.

Сұраныс пен ұсыныс өзгерістеріне нарықтың әсері. Нарықтың тепе-теңдігінің үлгісі. Жүйелі сыртқы әсерлер және қызмет саласындағы сұраныс. Жағымды және жағымсыз жүйелі сыртқы әсерлер. Нарықтар жүйесіндегі қосылу әсерлері. Баға бойынша қызметтер ұсынысының икемділігі. Қызмет саласындағы микро-талдаудағы икемділік қағидасын қолдану.

3 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығындағы өндірушілер

Тұтынушы ұсынысының теориясы. Тұтынушы талғамы. Пайдалық қызметі. Талғамсыздық қисығы (Енжарлық қисығы). Талғамсыздық қисықтарының қасиеттері. Алмастырудың шекті нормасы. Бюджеттік шектелер. Бюджеттік қисық. Бюджеттік қисық еңкіштігінің экономикалық мағынасы. Табыс пен бағадағы өзгерістер. Тұтынушы таңдауы. Қызмет саласындағы тұтынушы талғамының қалыптасуының ішкі және сыртқы факторлар. Тұтынушының шешім қабылдау үлгілері (модельдері).

Бюджеттік шектеулер шегіндегі пайдалылықты максималдау. Тұтынушы тепе-теңдігінің жағдайы. Тұтынушының бұрыштық және ішкі тепе-теңдігі. Табыс пен баға өзгеруіне байланысты тұтынушының әрекеті. Қалыпты игіліктердің «табыс-тұтыну» қисықтары. «Табыс-тұтын» вертикальды қисығы. Энгель қисығы. «Энгель заңдары» және қызметтер саласының өсуі. «Баға-тұтыну» қисығы және сұраныс қисығы. Баға өзгеру кезіндегі табыстың өзгеру әсері және тауарлар мен қызметтердің өзара алмастыруының өзгеру әсері. Фирманың коммерциялық іс-әрекетінің салдарын түсіну үшін талғамсыздық қисықтарының талдауын қолдану.

4 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығындағы тұтынушылар

Өндіріс және шығындар теориясы. Қызметтер өндірісі және оның ерекшеліктері. Қызметтер өндірісіндегі технологиялардың рөлі. «Ақпараттық технологиялар парадоксы». Өндіріс функциясы және оның қасиеттері. Өндірістің технологиялық және экономикалық тиімділігі. Изокванталар. Изокванталар картасы. Өндіріс факторларының өзара алмастырылуы. Өндіріс факторларының технологиялық алмасуының шекті нормасы және изокванталардың қисықтығы. Қызмет саласындағы өндіріс факторларының алмасу мәселесі. Қызметтер өндірісінің тұрақты және айнымалы (өзгермелі) факторлары. Қызметтер саласындағы айнымалы өндіріс факторларының ерекшеліктері. Айнымалы шығындарды жиынтық (TR_L), орташа (AP_L) және шекті (MP_L) өнімдері. TR_L , AP_L , MP_L қисықтары.

Қызмет саласындағы өнімділікті жоғарылату мәселесі.

5 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Таза монополия және монополиялық билік

Монополиялық билікті мәні мен көрсеткіштері. Баға, шекті табыс, жалпы табыс және баға бойынша икемді сұраным. Қысқа мерзімді монополиялық тепе-теңдік және сұранысты бағалық икемділігі. Монополиялық тепе-теңдік және сұраныстың икемділігі бағасы. Ұзақ мерзімді монополиялық тепе-теңдік. Монополиялық ұсыным. Ұзақ мерзімде орналасу орнын таңдау және оның фирма пайдасына әсері. Бағалық дискриминация: мәні және шарттары. Бағалық дискриминация дәрежесі: бірінші дәрежелі дискриминация (жетілген бағалық дискриминация); екінші дәрежелі дискриминация (бағаны тұтыну көлеміне байланысты диверсификациялау); үшінші дәрежелі дискриминация (сегменттік дискриминация).

6 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Монополиялық бәсеке: қызметтер өндірісінің көлемі мен бағасын анықтау

Қызмет көрсету сферасындағы монополиялық бәсеке нарығының сипаттамасы. Монополиялық бәсеке кезіндегі фирманың қысқа мерзімді тепе-теңдігі. Қысқа мерзімде пайданы максимизациялау. Монополиялық бәсеке кезіндегі ұзақ мерзімді тепе-теңдік. Қызметтер дифференциациясы, қызметтердің сапасы мен қызмет көрсетудің сапасы. Монополиялық бәсеке нарықта сатуды ынталандыру және жарнама өткізу шығындары. Өткізу шығындар. Өткізу шығындардың қисығы және қысқа мерзімдегі жарнама пайдасын жоғарлату. Жарнама қызметін жүзеге асырудағы ұзақ мерзімді тепе-теңдік.

7 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Олигополия: үлгілері және баға қалыптастыру стратегиясы

Олигополиялық нарық қызметінің негізгі сипаттамасы. Олигополия үлгілері. Саналы бәсекелестік үлгілері. «Баға соғысы». Курно дуополиясының үлгісі. Әсер ету қисығы. Курно тепе-теңдігі. Сынақ сұраныс қисығының үлгісі. Баға қалыптастырудың үлгісі. Баға қалыптастыру, салаға кірудегі шектелер. Нарықта монополияды үстемдіктен уақытша бас тарту. Баға лидерінің үлгісі.

Лидерлік фирманың баға мен өндіріс көлемін бекітуі және пайданы максималдау. Ойын теориясының үлгілері және стратегиялық тәртібі. Максимин стратегиясы – неғұрлым төмен шығындар стратегиясы. Нарықтың тиімділігі мен реттелуі. Монополияды үстемділік және тиімділік. Монополияды үстемділікті жүзеге

асыруды болжау. Монопольды үстемділіктің мазмұны. Антимонополиялық саясат және оның құралдары.

8 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Ресурстар нарығындағы баға қалыптастыру

Жетілген және жетілмеген бәсекелі ресурстар нарығының сипаттамалары. Ресурстар нарығындағы сұраныс пен ұсынысты ерекшелігі. Шекті өнімділік теориясына сәйкес ресурстарға сұраныс. Туынды сұраныс ретіндегі ресурстарға сұраным. Бәсекелі нарықтағы экономикалық ресурстарға сұраныс пен ұсыныс. Шекті өнім, шекті табыс мөлшері мен ресурстар құны. Шекті өнім (MP) - қосымша ресурстармен өндірілген қосымша өнім ретінде. Қосымша өнімнің бірлігін са-тудан түсетін шекті ресурстың шекті өнімділігінің төмендеу заңы және шекті өнім. Ресурстардың тиімді үйлесімділігі. Неғұрлым аз шығындар ережесі мен табысты максимизациялау ережесі.

Ресурстарға деген салалық және нарықтық сұраным. Ресурстарды салалық сұранымы және салалық сұраным қисығы. Саладағы ресурстарға сұранымның икемділігін анықтайтын факторлар: салалық өнімдер үшін баға бойынша сұраным икемділігі, бір ресурсты екінші ресурсқа алмастырудың техникалық мүмкіндіктері, уақыт, салада қолданылатын басқа ресурстар ұсынымыны икемділігі. Ресурстарға деген нарықтық сұраным. Ресурстарға деген сұраным икемділігі және оның факторлары. Ресурстардың салалық және нарықтық ұсынымы. Ресурстар ұсынымның салалық және нарықтық қисықтары.

9 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Еңбек қызметінің нарығы және еңбекақы

Еңбек қызметінің жеке және нарықтық ұсынымы. Еңбек пен демалыс арасындағы таңдай және еңбектің ұсынымы. Талғамсыздық қисығы мен «табыс-бос уақыт» бюджеттік сызығы. Еңбек ұсынымның жеке және нарықтық қисықтары. Еңбекақының өзгеруі кезіндегі табыстың өзгеруі мен алмастыру әсерлері. Еңбек қызметіне деген бәсекелік фирмалардың (еңбек нарығы мен тауарлар нарығындағы) сұранымы. Қызмет көрсету саласындағы еңбек ресурстарын пайдаланудың ерекшеліктері. Еңбек қызметіне бәсекелік фирманың сұраным қисығы. Жетілген бәсеке жағдайларындағы еңбек қызметін жалдау және пайданы жоғарлату. Еңбек қызметіне монополиялық сұраным. Монополиялық тепе-теңдік. Таза монополист жұмыс күші қызметін жалғыз ғана сатып алушы ретінде. Монополисттің жалдау туралы шешім қабылдау. Монополист - фирма тепе-теңдігі. Еңбек қызметін сатушылардың монополиялық билігі. Жұмыс күші ұсынымына кәсіподақтардың бақылауы. Кәсіподақтардың еңбекақыға әсері. Еңбек нарығындағы екі жақты монополия және еңбек бағасы тепе-теңдігін бекіту мәселелері.

10 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Капитал және жер ресурстарының нарығы: баға қалыптастырудың ерекшелігі

Капитал – тауарлар мен қызметтердің көп мөлшерін өндіру мақсатында құрылған ұзақ мерзімде пайдаланылатын ресурс болып табылады. Капиталдар түрлері: физикалық капитал және адам капиталы. Капитал қозғалысы және капитал қоры. Капитал ресурстарының нарығы: ссудалық пайыз, қарыз құралдарына деген сұраным және олардың ұсынымы. Қарыздық пайыздың ставкасы және қысқа мер-

зімді инвестицияларға сұраным. Инвестиция деңгейінің максималды пайдасы, инвестицияны сатып алдың шектік нормасы және пайыз ставкасы. Инвестицияның өзін-өзі ақтауы. Ұзақ мерзімді инвестициялар. Инвестициялаудың табыстылығын есепте шарттары: капитал активтері қызметінің жағымды мерзімі (негізгі қорларды), инвестицияның шекті құны, табысты кеңейту үшін инвестицияның шекті салымы.

Дисконттау және инвестициялық шешімдер. Ұзақ мерзімді инвестициялардың ішкі сатып алу нормасын есептеу. Пайыздық нарықтық ставкасы және негізгі қорлардың бағасы. Қарыз капиталының ұсынымы. Уақытша талғамдар. Уақытша талғамның шекті нормасы. Уақыт аралық бюджеттік шектелер.

11 - тақырып Нарық фискасы және тиімділік. Сыртқы әсерлер теориясы

Сыртқы әсерлердің экономикалық түсінігі. Сыртқы әсерлердің түрлері. Жағымсыз сыртқы әсерлер. Жағымсыз сыртқы әсерлердің пайда болу формасы. Қоршаған ортаның ластануы және ресурстар нарығындағы экономикалық жағдай. Меншік құқығы мен сыртқы әсерлері. Коуз теоремасы. Нарықтық тепе-теңдік және өнім өндіру көлемінің тиімділігі. Жағымсыз сыртқы әсерлер кезіндегі тиімділікке жету жағдайлары. Жағымды сыртқы әсерлер. Нарықтық тепе-теңдік және қызметтерді ұсыну көлемінің тиімділігі. Оңтайлы ішкі әсер кезінде тиімділікке жету шарттары. Нарықтың көмегімен сыртқы әсерлердің мәселесін шешу. Әкімшілік-әміршілдік әдіс, түзетілген салықтар және субсидиялар, қалдықтарды тастады нарықтық лицензиялау. Олардың кемшіліктері мен артықшылықтары.

12 - тақырып Нарық фискасы және тиімділік. Қоғамдық игіліктердің өндірісі және қоғамдық таңдау

Қоғамдық және иіліктердің ерекшеліктері. Қоғамдық игіліктер. Мемлекеттің ұсынатын қоғамдық игіліктері және игіліктері. Жағымды сыртқы әсерлер және таза қоғамдық игіліктерді шығаруды тиімділігі. Таза қоғамдық игіліктер нарығы: таза қоғамдық игілікке сұраныс және олардың ұсынылуы. Таза қоғамдық игіліктердің сұранысының қисығы және олардың тиімді көлемі. Таза қоғамдық игілікті ұжымдық ұсыну. Нарықтағы тепе-теңдік.

Қоғамдық игіліктермен қамтамасыз ету: нарықтың және мемлекеттің мүмкіндіктері. Қоғамдық таңдау. Саяси институт арқылы қоғамдық игілікті ұсыну. Нарықтағы саяси тепе-теңдік. Көпшілік дауыс ережесі және дауыс беру парадоксы. Нарықтың демократиясы, фиаскасы және үкіметтің фиаскасы.

Тәжірибелік сабақтардың мазмұны

1 -тақырып Кіріспе. Әлеуметтік сферадағы микроэкономиканың пәні және әдістемесі. Әлеуметтік сферадағы микроэкономика және оның ерекшеліктері

Әлеуметтік сфераға сипаттама беру. Оның ерекшеліктерін бейнелеу

2 - тақырып Сұраныс және ұсыныс қызметтерін талдаудың негізі

Сұраныс және ұсыныс заңдарын сипаттау. Графикті сызу. Қызмет көрсетудегі ұсыныс икемділігінің факторларын атау.

3 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығындағы өндірушілер

Талғамсыздық қисығын сызу, оны қасиеттерін атау. Бюджеттік қисық еңкіштігінің экономикалық мағынасын іздеу

4 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығындағы тұтынушылар

Қызметтер өндірісі және оны ерекшеліктерін сипаттау. Жалпы, орташа және шекті шығындарға мысалдар келтіру

5 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Таза монополия және монополиялық билік

Монополиялық билікті мәні мен көрсеткіштерін бейнелеу

6 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Монополиялық бәсеке: қызметтер өндірісінің көлемі мен бағасын анықтау

Монополиялық бәсекеге сипаттама беру. Қызмет бағасын есептеу

7 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Олигополия: үлгілері және баға қалыптастыру стратегиясы

Олигополиялар; графика түрде бейнелеу. Үлгілерді сипаттау

8 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Ресурстар нарығындағы баға қалыптастыру

Жетілген және жетілмеген бәсекелі ресурстар нарығын; неғұрлым аз шығындар ережесі мен табысты максимизациялау ережесін сипаттау.

9 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Еңбек қызметінің нарығы және еңбекақы

Талғамсыздық қисығы мен «табыс-бос уақыт» бюджеттік сызығын сипаттау және сызу

10 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Капитал және жер ресурстарының нарығы: баға қалыптастырудың ерекшелігі

Ұзақ мерзімді инвестициялардың ішкі сатып ал нормасын есептеу.

11 - тақырып Нарық фискасы және тиімділік. Сыртқы әсерлер теориясы

Сыртқы әсерлердің экономикалық түсінігін келтіру. Сыртқы әсерді мемлекеттік реттеудің әдістерін атау.

12 - тақырып Нарық фискасы және тиімділік. Қоғамдық игіліктердің өндірісі және қоғамдық таңдау

Қоғамдық және иіліктердің ерекшеліктерін сипаттау. Таза қоғамдық игіліктердің сұранысының қисығы және олардың тиімді көлемін сызу.

Студенттердің өзіндік жұмысының мазмұны

Студенттердің өзіндік жұмысыны кіреді:

- дәріс сабақтарға дайындалу;
- тәжірибелік сабақтарға дайындалу;
- курстың жеке тақырыптарын өздігінен меңгеру;
- межелгі бақылауға дайындалу.

СӨЖ көлемі сағатпен кестеде көрсетілді (күндізгі оқу түрі)

СӨЖ мазмұны

№	СӨЖ түрі	Есептеу формасы	Бақылау түрі	Көлем, сағ.
1	Дәріс сабақтарға дайындалу		Сабаққа қатысу	13,5
2	Тәжірибелік сабақтарға дайындалу	Жұмыс дәптері, кестелерді, формулаларды дайындау	Сабаққа қатысу	13,5
3	Курстың жеке тақырыптарын өздігінен меңгеру	Конспект	Конспекті қарау	49,5
4	Межелгі бақылауға дайындалу		МБ1, МБ2	13,5
	Барлығы			90

2.3 Курстың жеке тақырыптарын өздігінен меңгеруге арналған сұрақтар

1 - тақырып Әлеуметтік сферадағы микроэкономиканың пәні және әдіс-темесі. Әлеуметтік сферадағы микроэкономика және оның ерекшеліктері

Әлеуметтік сферадағы микроэкономика пәні. Әлеуметтік сфера және оның ерекшеліктері. Қызмет экономикалық игілік ретінде. Өндірістің және тұтыну қызметінің ерекшелігі.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

2 - тақырып Сұраныс және ұсыныс қызметтерін талдаудың негізі

Қызметтер нарығының жұмыс істеу механизмдерінің анализі. Сұраныс заңы және оны талдау. Қызмет көрсетудегі ұсыныс сипаты мен ерекшелігі. Қызмет көрсетудегі сұраныстың бағасыз факторы және олардың анализі. Сұраныс қызметі. Ұсыныс заңы және оны талдау.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

3 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығындағы өндірушілер

Тұтынушы ұсынысының теориясы. Тұтынушы талғамы. Пайдалық қызметі. Талғамсыздық қисығы (Енжарлық қисығы). Талғамсыздық қисықтарының қасиеттері. Алмастырудың шекті нормасы. Бюджеттік шектелер. Бюджеттік қисық. Бюджеттік қисық еңкіштігінің экономикалық мағынасы.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

4 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығындағы тұтынушылар

Өндіріс және шығындар теориясы. Қызметтер өндірісі және оның ерекшеліктері. Қызметтер өндірісіндегі технологиялардың рөлі. «Ақпараттық технологиялар парадоксы». Өндіріс функциясы және оның қасиеттері. Өндірістің технологиялық және экономикалық тиімділігі.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

5 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Таза монополия және монополиялық билік

Монополиялық билікті мәні мен көрсеткіштері. Баға, шекті табыс, жалпы табыс және баға бойынша икемді сұраным. Қысқа мерзімді монополиялық тепе-теңдік және сұранысты бағалық икемділігі.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

6 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Монополиялық бәсеке: қызметтер өндірісінің көлемі мен бағасын анықтау

Қызмет көрсету сферасындағы монополиялық бәсеке нарығының сипаттамасы. Монополиялық бәсеке кезіндегі фирманың қысқа мерзімді тепе-теңдігі. Қысқа мерзімде пайданы максимизациялау.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

7 - тақырып Жетілмеген бәсеке нарығы. Олигополия: үлгілері және баға қалыптастыру стратегиясы

Олигополиялық нарық қызметінің негізгі сипаттамасы. Олигополия үлгілері. Саналы бәсекелестік үлгілері. «Баға соғысы».

Бақылау түрі: ауызша сұрау

8 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Ресурстар нарығындағы баға қалыптастыру

Жетілген және жетілмеген бәсекелі ресурстар нарығының сипаттамалары. Ресурстар нарығындағы сұраныс пен ұсынысты ерекшелігі. Шекті өнімділік теориясына сәйкес ресурстарға сұраныс.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

9 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Еңбек қызметінің нарығы және еңбекақы

Еңбек қызметінің жеке және нарықтық ұсынымы. Еңбек пен демалыс арасындағы таңдай және еңбектің ұсынымы. Талғамсыздық қисығы мен «табыс-бос уақыт» бюджеттік сызығы.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

10 - тақырып Өндіріс факторларының нарығы. Капитал және жер ресурстарының нарығы: баға қалыптастырдың ерекшелігі

Капитал – тауарлар мен қызметтердің көп мөлшерін өндіру мақсатында құрылған ұзақ мерзімде пайдаланылатын ресурс болып табылады. Капиталдар түрлері: физикалық капитал және адам капиталы. Капитал қозғалысы және капитал қоры.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

11 - тақырып Нарық фискасы және тиімділік. Сыртқы әсерлер теориясы

Сыртқы әсерлердің экономикалық түсінігі. Сыртқы әсерлердің түрлері. Жағымсыз сыртқы әсерлер. Жағымсыз сыртқы әсерлердің пайда болу формасы. Қоршаған ортаның ластануы және ресурстар нарығындағы экономикалық жағдай. Меншік құқығы мен сыртқы әсерлері. Коуз теоремасы. Нарықтық тепе-тендік және өнім өндіру көлемінің тиімділігі.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

12 - тақырып Нарық фискасы және тиімділік. Қоғамдық игіліктердің өндірісі және қоғамдық таңдау

Қоғамдық және иіліктердің ерекшеліктері. Қоғамдық игіліктер. Мемлекеттің ұсынатын қоғамдық игіліктері және игіліктері. Жағымды сыртқы әсерлер және таза қоғамдық игіліктерді шығаруды тиімділігі.

Бақылау түрі: ауызша сұрау

11. Курстың саясаты

Оқу процесіне қатысу дегеніміз сабақтарға қатысу, белсенді болу, берілген тапсырмаларды және үй тапсырмаларын уақытысында орындау және тапсыру. Сабаққа қалмау тиіссіз. Біз жұмыстарға кешікпеу сізді сұраймыз, дәл осылай қалай мынау жұмыстардың уақытына сіздердің курстастарыңыздың нормалы жұмысына кедергі жасайды. Телефондар өшірілген болу тиісті.

Үй тапсырмасы жазба түрінде орындайды да сабақтарды өткізу графигіне сәйкес тексеруге беріледі.

Мен келесі айып баллдарды орнатамын:

- дәріс сабаққа дәлелді себептерсіз қатыспаған үшін осы сабақтың түріне есептейтін бәрі баллдар шешіледі. Егер студент сабаққа дәлелді себеппен келген жоқ, онда ол оқытушыға келмеген дәрістің конспектісін береді. Осы конспект үшін ол 1 баллды ала алады;

- тәжірибелік сабағында дәлелдік себептерсіз болмау – осы сабақтың түріне есептейтін бәрі баллдар шешіледі. Егер студент сабаққа дәлелді себеппен келген жоқ, онда ол оқытушыға орындалған тәжірибелік сабақтың конспектісін береді. Осы конспект үшін ол 2 балл ала алады.

- сабаққа кешеуілдеп келгені үшін 0,5 балл төмен бағаланады.

Семестрде екі аралық бақылау өткізіледі: сегізінші және он бесінші апталарында. Ол бақылау жұмыс арқылы өткізіледі. Аралық бақылау сәйкестік блоктың материалдары бойынша өткізіледі. Егер студент аралық бақылауда болмаса, ол оны оқытушымен айтылған уақытысында тапсыра алады. Бірақ онда аралық бақылауынан алынған баллдар 0,7 коэффициентке күбейеді.

Аралық бақылау 100 балға тең. Аралық бақылауға ағымды үлгерім балдары болған студенттер жіберіледі.

(1,2) Рейтинг келесі формула бойынша есептеледі

$$(1,2) P = (1,2)AY*0,7 + (1,2)AB*0,3$$

Егер студент аралық бақылаудан 50 кем балл алса, рейтинг анықталмайды. Сонда декан АБ тапсыруының жеке мерзімін белгілейді.

Семестр бойынша Жіберу рейтинг (ЖР) бағасы осылай табылады

$$ЖР = (P1 + P2)*0,7/2 + КЖ*0,3$$

Қорытынды баға емтихан баллдан, Жіберу рейтинг бағасынаң және оған сәйкес салмақтық дейгейгейден қосылады, келесі формуламен анықталады.

$$Қ = ЖР *0,6 + ЕҚ*0,4$$

где Қ – қорытынды баға,

ЖР – Жіберу рейтингі,

ЕҚ – емтихан қорытындысы,

ЖРСД - Жіберу рейтингтің салмақтық дейгейгейі (0,6),

ҚБСД – қорытынды баллдардың салмақтық дейгейгейі (0,4)

Егер студент рейтинг рұқсатынан (РР) 50 баллдан кем алса, емтиханға

жіберілмейді.

Қорытынды баға (ҚБ) рейтинг рұқсаттың (РРСҮ) және емтиханның қорытынды бақылауының (ЕҚСҮ) салмақтық үлестерінен құралады. ҚБ келесі формала бойынша есептеледі

$$ҚБ = РР * РРСҮ + ЕҚ * ЕҚСҮ$$

Салмақтық үлес Университетін Ғылыми Кеңесімен жылсайын бекітіледі және РР үшін 0,6 дан кем есес, ал ЕҚ үшін 0,4 коп болмау керек.

$$ҚБ = РР * 0,6 + ЕҚ * 0,4$$

ҚБ 50 кем болса, студент ақылы түрде пәнді қайта оқиды.

Емтихан тест арқылы өткізіледі. Емтиханда алынатын максималды балл - 100 балл. Емтихан тестері 50 сұрақтан тұрады. Әрбір дұрыс жауап 2 балмен бағаланады.

Қорытынды рейтинг (аралық аттестацияның бағалауы)

Әр семестр жартысы (бірінші және екінші рейтинг) үшін қорытынды ағымдағы үлгерім бойынша жалпы балл дәріске қатысуынан, өзіндік жұмысынан, тапсырылған тәжірибелік тапсырмалардан, студенттік ғылыми конференциясы жұмысына қатысуынан, межелгі бақылау қорытындысынан алынған балдардан жиналады.

Ағымдағы үлгерімнің бақылау іс-шаралардың күнтізбелік графигі

1 рейтинг										Бар-лығы
Апталар	1	2	3	4	5	6	7	8		
Аптадағы максималды балл										100
Дәріс сабақтарына қатысу	СӨЖ түрі	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	32
	Бақылау формасы	Қ	Қ	Қ	Қ	Қ	Қ	Қ	Қ	
	Макс. балл	4	4	4	4	4	4	4	4	
Тәжірибелік тапсырмалар-ға қатысу, оларды орын-дау	СӨЖ түрі	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	32
	Бақылау формасы	ТО	ТО	ТО	ТО	ТО	ТО	ТО	ТО	
	Макс. балл	4	4	4	4	4	4	4	4	
Курстың жеке тақырыпта. өздігінен меңгеру	СӨЖ түрі	КС	КС	КС	КС	КС	КС	КС	КС	36
	Бақылау формасы	-	К	К	К	К	К	К	К	
	Макс. балл	4	4	4	4	5	5	5	5	
Межелгі бақылау	Тақ. №								1-8	
	Бақ.фор								МБ1	
	Макс. балл								100	
2 рейтинг										Бар-лығы
Апталар	9	10	11	12	13	14	15			
Аптадағы максималды балл										100
Дәріс сабақтарына қатысу	СӨЖ түрі	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ		28
	Бақылау формасы	Қ	Қ	Қ	Қ	Қ	Қ	Қ		
	Макс. балл	4	4	4	4	4	4	4		
Тәжірибелік тапсырмалар-ға қатысу, оларды орын-дау, тапсыру	СӨЖ түрі	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ	СҚ		28
	Бақылау формасы	ТО	ТО	ТО	ТО	ТО	ТО	ТО		
	Макс. балл	4	4	4	4	4	4	4		
Курстың жеке тақырыптарын өздігінен меңгеру	СӨЖ түрі	КС	КС	КС	КС	КС	КС	КС		44
	Бақылау формасы	К	К	К	К	К	К	К		
	Макс. балл	6	6	6	6	6	7	7		
Межелгі бақылау	тақырыптар №							9-15		
	Бақылау формасы							МБ2		
	Макс. балл							100		

Шарт қойылған белгілер: СД – сабаққа дайындалу, Қ – сабаққа қатысу, ТО – тапсырманы орындау, КС – курстың сұрақтары, К – конспект

Кафедра отырысында ұсынылған 2012ж. «__» _____ №_____ хаттама.

Кафедра меңгерушісі _____ Г.Р.Байтаева 2012ж. «__» _____

Әдебиеттер тізімі

Негізгі

1. 2010 жылғы Павлодар облысының тұтыну нарығындағы инфляция және баға туралы /Павлодар обл. статистика департаменті.-Павлодар,2011.-16 б.
2. Үмбетәлиев, А. Д. Кәсіпорын экономикасы және кәсіпкерлік: оқулық/ А. Д. Үмбетәлиев.-Алматы:Экономика, 2009.-464 б.
3. Павлодар облысының әлеуметтік-экономикалық дамуы:(қысқаша стат. Анықта малық)/Павлодар обл. Статистика департаменті.-Павлодар. N 5:2011 жылдың қаңтар - мамыры 2011 ж.-2011.-103 б.
4. Төреғожина, М. Б. Қазақстан және ДСҰ: ынтымақтастық жасасу проблемалары: оқу құралы/М. Б. Төреғожина.-Алматы:Экономика, 2010.-153 б
5. Нұрғалиева А.А. «Ауылдық аудандарда әлеуметтік инфрақұрылымды дамытудың экономикалық механизмі» / монография. Павлодар, Кереку баспасы 2011. – 178б.
6. Мадиярова, Э. С. Қаржылық менеджмент:оқу құралы/Э. С.Мадиярова, С. Н. Сүйеубаева.-Алматы:Экономика,2009.-264 б.

Қосымша

7. Елшібаев Р. Қ. Кәсіпкерлік қызметті ұйымдастыру:оқу құралы/Р. Қ. Елшібаев.-Алматы:Экономика, 2009.-218 б.
8. Жақыпбеков Д. С. Қазақстандық кәсіпорындардағы салық салу,салық есебі мен есептілігін ұйымдастыру: оқу құралы/Д. С. Жақыпбеков.- Алматы: Экономика, 2009.-416 б.
9. Елшібаев, Р. Қ. Кәсіпкерлік қызметті ұйымдастыру:оқу құралы/Р. Қ. Елшібаев.-Алматы:Экономика,2009.-218 б.
10. Жақыпбеков, Д. С. Қазақстандық кәсіпорындардағы салық салу,салық есебі мен есептілігін ұйымдастыру:оқу құралы/Д. С. Жақыпбеков.- Алматы: Экономика, 2009.-416 б.
11. Бердалиев, К. Б. Стратегиялық менеджмент:оқулық/К. Б.Бердалиев.- Алматы: Дәуір, 2011.-312 б.- (АВ. ҚР Жоғарғы оқу орындарының қауымдастығы)
12. Инновациялық менеджмент: оқу құралы [К. Б. Бердалиев және т.б.].- Алматы: Экономика, 2010.-328 б
13. Жұмамбаев, С. К. Өндірістік менеджмент:оқулық/С. К. Жұмамбаев.- Алматы: Дәуір, 2011.-268 б.- (АВ. ҚР Жоғарғы оқу орындарының қауымдастығы)